१०

॥पुस्तकश्रीसिद्धि॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ त्रिपिंडीविधानप्रयोगः ॥ [illegible] तीर्थं गत्वा शुचिः स्नातः मध्याह्निकक्रियः स्थलमकल्पयेनुवि
प्रान्गोमयेनोपयेत् ॥ अथ विष्णुपूजनं ॥ दशकालौ स्मृत्वा उपवीती त्रिविधानां दिव्यांतरिक्षभूमिस्थानां अज्ञातनामगो
त्राणां सात्विकराजसतामसानां प्रेतानां मोक्षार्थं मम आरोग्यार्थं संतत्यादिप्रतिबंधनिवृत्त्यर्थं च त्रिपिंडीश्राद्धं करि
ष्ये ॥ अधिकारसिध्यर्थं विष्णुपूजनं करिष्ये ॥ शालग्रामोपरि पुरुषसूक्तेन पूजां कुर्यात् ॥ सहस्रशीर्षेत्यावाहनं ॥ १ ॥ पु
रुष एवेदमासनं ॥ २ ॥ एतावानस्येति पाद्यं ३ त्रिपादूर्ध्वमर्घ्यं ४ तस्माद्विराळाचमनीयं ५ यत्पुरुषेण स्नानं ६ तंय
ज्ञमिति वस्त्रं ७ तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः संभृतमित्युपवीतं ८ तस्माद्यज्ञात्सर्वहुत ऋचः इति चंदनं ९ तस्मादश्वा इति
पुष्पं १० यत्पुरुष धूपं ११ ब्राह्मणोस्य दीपं १२ चंद्रमा मनसो जात इति नैवेद्यं १३ नाभ्या आसीत् इति नमस्कारं ॥ १४ सप्ता
स्यासन् प्रदक्षिणा १५ यज्ञेन यज्ञमिति मंत्रपुष्पं १६ अनेन प्रकारेण विष्णुपूजां कुर्यात् ॥ ततः आद्यो यवमयः पिंडो
द्वितीयो व्रीहिसंभवः तृतीयस्तिलैः कार्यः एवं पिंडत्रयं कृत्वा पिंडत्रयं कृत्वा ब्राह्मणान् निमंत्रयेत् ॥ ततो निमंत्रये

भूमिस्थाःतामसाः अज्ञा·प्रेताःस्वागतं दिविस्थाःसात्विकाःअज्ञा·प्रेताःभूर्भुवस्वः इदंवःपाद्यं शंनोदेवीः अंतरिक्षस्थाः
२ राजसाः अस्यज्ञा·प्रेताः भूर्भु· इदंवः पाद्यं भूमिस्थाःतामसा अज्ञाप्रेताः भू·पाद्य हस्तपादौ प्रक्षाल्य दिव्यंतरिक्षभू
मिस्थाः सात्विकराजसतामसाः अज्ञा·प्रेताः सामाध्वं अत्रोपविष्टांनुभवंतःप्राचानी[illegible] अपहताः इदारता·
तेनोवंतु अज्ञातनामगोत्रेभ्यः प्रेतेभ्यश्च हवेषुइत्यूहः पात्रौ प्रोक्षणांत्रिभिर्द्धुं·सप्तआद्या·मानंतइतिमंत्रेणाज्याहुद्र
व्याणिप्रोक्षयेत् मधुवातादृतिचंजलस्थापात्रप्रोक्षणांनंग्राचीनावीती आपःप्रदायः दिविस्थानांसात्विका
नांअज्ञा·प्रेतानांभूर्भुवःस्वः इदंमासनं अंतरिक्षस्थानांराजसानां अज्ञा·प्रेतानां भूर्भु· इदंआ·भूमिस्थानांताम
सानां अज्ञा·प्रेतानांभू·इदंआ· अत्रासनं दिविस्थानांसात्विकानां अज्ञा·प्रेतानांस्थानेक्षणःक्रियतां अं
तरिक्षस्थानांराजसानां अज्ञा·प्रेतानांस्थानेक्ष·भूमिस्थास्थानांतामसानां अज्ञाः प्रेतानांस्था·क्रियातां ॐत
थाप्नोइवान् एकार्घे कपवित्रकंपात्रत्रयं आसाद्यउदकंपूरयित्वा अग्निमन्त्रश शन्नोदेवीरित्यादिपुष्पाणीत्यं २

द्विजान्सुशीलान्दंभवर्जितान् सदाचारान्पुत्रवतो वेदवेदांगपारगान्॥ इति एकोद्दिष्टत्रयात्मकं त्रिपिंडीश्राद्धं भव
ति अत्रएवं सर्वत्र इदं श्राद्धं पूर्वदिने निमंत्रयेत् ततः तिलोदकादि करिष्ये इति तिलोदकं कृत्वा समस्तसंपदस्तिप्रद
क्षिणी कृत्वा अपसव्यं अक्षोधने इति त्रिपिंडीश्राद्धं कर्तुं मम अधिकारसंपत्त्यस्त्विति भवंतो ब्रुवंतु अस्तु श्राद्धादिका
लसंपत् उपवेश्य पुनर्देशकालौ संकीर्त्य त्रिविधानां सात्विकानां राजसानां दिव्यंतरिक्षभूमिस्थानं अज्ञातनामगो
त्राणां प्रेतानां मोक्षार्थं मम आरोग्यार्थं संतत्यादि प्रतिबंधनिवृत्त्यर्थं एकोद्दिष्टविधिना पिंडत्रयात्मकं श्राद्धत्रयं तं
त्रेण करिष्ये ततः संगल्लेन क्षणपाद्यासनं च करिष्ये दिविस्थानां सात्विकानां अज्ञातनामगो[त्रा]णां स्थाने क्षणं दत्त
भवद्भिः प्रसादः कर्तव्यः अंतरिक्षस्थानां राजसानां अज्ञातनामगोत्राणां स्थाने क्ष॰ भूमिस्थानां तामसानां अज्ञा
स्थाने क्ष॰ एवं ब्राह्मणानां निमंत्र्य सर्वेषां स्वागतं अपसव्यं ततः पूर्वस्यां निदत्वा वर्तुकमंडलं कृत्वा गंधाध
दि निक्षिप्य॥ दिविस्थाः सात्विकाः अज्ञातनामगोत्राः प्रेताः स्वागतं अंतरिक्षस्थाः राजसाः अज्ञा॰ प्रेताः स्वागतं

नंएकोद्दिष्टे आवाहनंनास्ति उपवीतीदिविस्थाःसात्विकाः अन्नाःप्रेताः भूर्भुवःस्वः इदंवो अर्घ्यं अन्तरिक्षस्थाःराजसाअन्ना
भूर्भु भूमिस्थाःतामसाःअन्नाःभूयादिव्याइतिसर्वेन पाकत्राणांन्युब्जाकरणंनास्ति प्राचीनावीती अर्घ्यदानवनुगंधादि
आच्छादनांतंविभक्तयोन्नातव्याः उपवीतानिदत्वा सात्विकराजसतामसेभ्यः दिव्यंतरिक्षभूमिस्थेभ्यः अन्नाःप्रेतेभ्यःएतेअ
सनादि अन्नगंधःतमच्युतं आदौमधुरत्रययुतंपिंडत्रयंकृत्वापूर्वेनकृताश्चेत् पूर्वोच्चरितःतिथ्यो विधानांदिव्यंतरिक्ष
भूमिस्थानांसात्विकराजसतामसानां अन्नाःप्रेतानांतिसृत्यर्थेपिंडप्रदानमहंकरिष्ये॥ दक्षिणाभिमुखःसव्यंजानाच्य अ
पसव्यं अपहतेतितिलैरवामुल्लिख्यकुशान्नास्तीर्यतिलान्विकीर्य पितृवंशोः मम तिलोदकमप्लुत अक्षय्यमुपतिष्ठतां इ
तिश्लोकत्रयेणारेखोपरितिलोदकंदत्वाततःयवमयपिंडस्यघृतमधुवातादृतिरुचंजपित्वापिंडमादायपितृवंशे कुलेम
मःधर्मेपिंडो तांएवंश्लोकत्रयंपठित्वा इमंयवमयंपिंडंमधुरत्रयसंयुतं ददामितस्मैप्रेतायपयःपाडंकुरुतेमम येके
चित्प्रेतरूपेणवर्तंतेपितरोमम यवपिंडप्रदानेनतृप्तिंगच्छंतुशाश्वतीं येकेचिद्दिविरूपेणप्रेताःसात्विकरूपाणा सात्वि

कापिंडदानेनतृप्तिंगच्छंतुतेक्षयंदिविस्थाःसात्विकाः अज्ञान·प्रोताः एषयवमयःपिंडोक्षय्यमुपतिष्ठतां इतिपिंडंदद्यात्
तस्मिन्नमेरस्याकरणंकुशास्तरणंपितृवंशाद्इतिश्लोकत्रयंपूर्ववदुक्त्वा तिलोदकंदत्वाव्रीहिमयपिंडस्पृष्ट्वामधुत्वंजपे
त् पिंडमादायपितृवंशाद्इतिश्लोकत्रयंपूर्ववदुक्त्वा तिलोदकंदत्वाततःइमंव्रीहिमयंपिंडंमधुत्रयंसंयुतं तन्मुक्तयेप्र
दास्यामिपीडांयेकुर्वतेमम येकेचिद्वायुरूपेणवर्तंतेपितरोमम तंदुलैःपिंडदानेनव्रजंतुगतिमुत्तमं अंतरिक्षंचयेके
चिद्राजसावायुरूपिणःराजसापिंडदानेनतेलभ्यंतुमुदान्विताः अंतरिक्षस्थाःराजसाः आज्ञा·प्रोताः एषव्रीहिमयपि
डोक्षय्यमुपतिष्ठत इतिपिंडंदद्यात् ॥ तस्मिन्नमेरस्याकरणंकुशास्तरणंपितृवंशाद्इतिश्लोकत्रयंपूर्ववदुक्त्वातिलो
दकंदत्वातिलपिंडस्पृष्ट्वामधुनात्रयंजपेत् पिंडमादायपितृवंशाद्इतिश्लोकंपठित्वा ततःइमंतिलमयंपिंडंमधु
नासर्पिषायुतं तेभ्योददामियेपीडांमत्कुलेकुर्वतेसदा येकेचित्तामसाःप्रेताःभूमौतिष्ठंतितेसदा तिलपिंडप्रदाने
नगतिंगच्छंतुतेध्रुवं तमोरूपाश्चयेकेचिद्वर्तंतेपितरोममः पिण्याकपिंडदानेनतेलभंतुक्षुधिताःस्थिताः भूमिस्था

नामसाः अज्ञा॰प्रेताः एष तिलमयपिंडोक्षय्यमुपतिष्ठतु इत्ति पिंडं दद्यात् अत्र पितरो मादयध्वमिति प्राणभक्ष
णां कृत्वा आचांतं पवित्रे धृत्वा प्राचीनवीती पितृवंशाद् इति श्लोक त्रयेण त्रिषु पिंडेषु प्रत्येकं दत्वा दिविस्थाः प्रेता
अभ्यंज्य एवं अंतरिक्षस्थाः प्रेताः भूमिस्थाः प्रे॰ अंजने अभ्यङ्ध्वं त्रिषु पिंडेषु एतद्वः पित॰ पुङ्ध्वां इति मन्त्राद्दत्वा
सूत्रं दद्यात् कुल्याभिवृध्यर्थं पिंडपूजां करिष्ये पिंडसंस्थेभ्यः दिव्यांतरिक्षभूमिस्थाः सात्विकराजसतामसेभ्यः
अज्ञातनामगोत्रेभ्यः प्रेतेभ्यः गंधादिद्रव्याणां तां पूजां कृत्वाः नमो वः पितरङ्सुपर्यस्याय अर्घ्यदानं कुर्यात् दद्
त्वा त्रेगंधोदकं पुष्पाणि प्रक्षिप्य तस्मिन्मातुलिंगानि स्थापयित्वा उपवीती दिविस्थाः सात्विकाः अज्ञा॰प्रेताः मा
तुलिंगफले इदमर्घ्यं समर्पयामि [illegible] एव पिंडोपरि अर्घ्यं दत्वा पुनः श्रह आम्रादिजंबीरफलानि अंतरिक्षस्थाः
राजसाः अज्ञा॰प्रे॰ ताः जंबीरफलानि इदमर्घ्यं॰ श्री हि पिंडोपरि अर्घ्यं दत्वा पुनः श्रहस्तानादि उतती फलानि स्थापयि
त्वा भूमिस्थाः तामसेः अज्ञाः प्रेताः उतती फलनि इद॰ तिलपिंडडोपरि अर्घ्यं दत्वा एवमर्घ्यदानं विधाय तर्पणं क

यात् ताम्रपात्रे जले तिलाक्षत दुग्ध चंदनं प्रक्षिप्य पिंडानां समीपे शालग्रामोपरि त्रिवारं विष्णुतर्पणं कुर्यात्॥ पूर्वेच
रित· ओं· त्रिपिंडी श्राद्धांगत्वेन विष्णुतर्पणं करिष्ये ऋष्यादि पूर्वमेवोक्तं तर्पणे विनियोगः पुरुषसूक्ते त्रिरावृत्त्या ऋ
मंत्रेन तर्पणं कुर्यात्॥ विष्णुं तर्पयामि इति विशेषः तर्पणमेकवारमित्यनुष्ठानं अथ पौराणिकैर्मंत्रैः अनादिनिधनो
देवः शंखचक्रगदाधरः अक्षय्यः पुंडरीकाक्षः प्रेतमोक्षप्रदो भवः अतसीपुष्पसंकाशं पीतवाससमच्युतं येनम
स्यंति गोविंदं न तेषां विद्यते भयं कृष्ण कृष्ण कृपालुस्त्वं अगतीनां गतिर्भवति संसारार्णवमग्नानां प्रसीद पुरुषो
त्तम नारायण सुरश्रेष्ठ लक्ष्मीकांत वरप्रद अनेन तर्पणेनाद्य प्रेतमोक्षप्रदो भव यः कश्चित् पूजनलोभेन मत्प्रयु
सुप्राप्तो नराधमः सर्वे प्राप्ताः सुखं दद्यात तस्मै दुग्धं तिलोदकं धनलोभेन ताये च समर्पयो नित्यावस्थिताः सर्वेप्रा
प्तसुखं· एवं तर्पणं विधाय विष्णुनमस्कारः ततः परेतनेति अस्मत्कुलोत्पन्नबद्धेतानिति यजमानगोत्रस्यामिति
रस्य ब्राह्मणाः कुर्युः सुप्रदत्तं [illegible] पिंडानुज्ञा [illegible] शांतिः पुष्टिरस्तु धाम्या स्ति इत्यंत आ

ब्राह्मणोद्वासनांत पिंडानास्थापयीत्वाप स्थस्य स्वायुष्मादनुज्ञया पात्रासादनं करिष्ये ।। ओदनेन पाणि होमं प्रत्ये
कं कृत्वा मूर्धानं दिव त्या दि पायसादिभिः पात्रं परिविष्य कुशोल पंच ब्राह्मणे पात्रं यंदत्वा गायत्र्याभ्युक्ष्य पृथि
वीते पात्रमित्यादि थाप यो दिविस्थेभ्यः सात्विकेभ्यः अज्ञात·प्रेतेभ्यः इदं मध्वपायस दि अन्नं यथासोपस्कर महि
तं तस्य स्विधा चमोचना तीर्थे दत्तमक्षय्यमस्तु. ततः अंतरिक्षस्थेभ्यः राजसेभ्यः अज्ञात·प्रेतेभ्यः इदं मध्वपायसा
दि·सहितं·तस्य स्विधा·मस्तु भूमिस्थेभ्यः तामसेभ्यः अज्ञात·प्रेतभ्यः इदं मध्वपायसादि· यथासोः तस्य·मस्तु येचे
हपितर इत्यादि उच्छिष्ट पिंड मुध्द आचमनांतं कृत्वा विकिरदानं . असंस्कृतप्रमी· सुप्रोक्षत मस्त्वित्यादि· भो
भोजनपात्राणि चालयित्वा दिव्यंतरिक्षभूमिस्थाः सात्विकराजसतामसाः अज्ञात·प्रेताः स्वस्तीति ब्रूत यथा तं
उद्दिश्य यद्दत्तं त्रिपिंडी श्राद्धं यमन्नमुदकादि तदक्षय्यम· अक्षय्यमस्तु उपविष्टेभ्यो ब्राह्मणेभ्यः त्रिपिंडि श्रा
द्धसाद्गुण्यं दिविस्थेभ्यः सात्विकेभ्यः अज्ञात·प्रेतेभ्यः इदं वस्त्रं दक्षिणाः पांतु अंतरिक्षेभ्यः राजसेभ्यः अज्ञा— ते

योत् ताम्रपात्रेजले सिध्यान दुग्धचंदनं प्रक्षिप्य पिंडानां समीपे शालग्रामो परि त्रिवारं विष्णुतर्पणं कुर्यात्॥ पूर्वैर्व
रित· श्री· त्रिपिंडी श्राद्धांगत्वेन विष्णुतर्पणं करिष्ये ऋग्व्यादिपूर्वमेवोक्तं तर्पणे विनियोगः पुरुषसूक्ते त्रिरावृत्त्या क्र
मंत्रेतर्पणं कुर्यात्॥ विष्णुतर्पयामि इति विशेषः तर्पणमेकवारमित्यनुष्ठानं अथपौराणिके मंत्रैः अनादिनिधनो
देवः शंखचक्रगदाधरः अक्षय्यः पुंडरीकाक्षः प्रेतमोक्षप्रदोभवः अतसीपुष्पसंकाशं पीतवाससमच्युतं येनम
स्यंति गोविंदं नतेषां विद्यते भयं कृष्णकृष्णकृपालुस्त्वं अगतीनां गतिर्भवति संसारार्णवमग्नानां प्रसीदपुरुषो
त्तम नारायणसुरश्रेष्ठ लक्ष्मीकांत वरप्रद अनेनतर्पणेनाद्य प्रेतमोक्षप्रदोभव यः कश्चित्कुलेमेनमस्यु
सुप्राप्तोनराधमः ससेप्रीतः सुखंदद्यात्तस्मै दुग्धांजलिः लोहकं धनलोभेन तायेचसमर्पयो नित्यवस्थिताः समेप्री
तसुखं· एवंतर्पणं विधायपिंडेषु नमस्कारः ततः परेतनेति अस्मत्कोत्रवर्द्धतामिति यजमानगोत्रस्याभिवृद्धि
रस्तु ब्राह्मणाऽच्युः सुष्मदत्तेनपिंडान् नुज्ञाप्यनंतरियेतद्दिव्योरित्याद्दिशालिः पुष्टिस्तु ष्टीश्चास्तिस्वस्त्ययनं आ ८

श्राद्धत्तोद्वासनांतपिंडानास्थापयीत्वापस्यसम्स्थायुष्मादनुज्ञयापात्रासादनंकरिष्ये:। ओंइत्नेनपात्रिहोमंप्रस्थे
कंकृत्वामूर्धानंदिवस्यादिपायसादिमीषान्नंपरिविष्यकुशेनपंचब्राह्मणीपात्रत्रयंदत्वागायत्र्याभ्युक्ष्य पृथि
वीतेपात्रमित्यादिथापयो दिविस्थेभ्यःसात्विकेभ्यः अन्ना·प्रेतेभ्यःइदंमध्वपायस दिअन्नंयथासोपस्करमहि
तंतस्मिन्विश्वाचमोचनानोऽदत्तमक्षय्यमस्तु. ततःअंतरीक्षस्थेभ्यःराजसेभ्यः अन्ना·प्रेतेभ्यःइदंमध्वपायसा
दि·सहितं·तस्मिन्विश्वा·मस्तु भूमिस्थेभ्येःतामसेभ्यःअन्ना·प्रेतभ्यः इदंमध्वपायसादि॰यथासोःतस·मस्तु येचे
हपितरइत्यादिउच्छिष्टपिंडमुध्दआचमनांतंकृत्वा विकिरदानं असंस्कृतप्रमी·सुप्रोक्षनमस्त्वित्यादि·भो
भोजनपात्राणिचालयित्वा दिव्यंतरिक्षभूमिस्थाःसात्विकराजसतामसाः अन्ना·प्रेताःस्वस्तीतिब्रूत यथांत
उद्दिश्ययद्दत्तंत्रिपिंडीश्राद्धं।यमन्नमुदकादितदक्षय्यम॰अक्षय्यमस्तु उपविष्टेभ्योब्राह्मणेभ्यःत्रिपिंडिश्रा
द्धसांगुण्यंदिविस्थेभ्यःसात्विकेभ्यःअन्ना·प्रेतेभ्यः इदंवस्त्रंदक्षिणाःपांतु अंतरिक्षेभ्येःराजसेभ्यःअन्ना —ते

अथैकमंडलुदक्षिणोपांतु भूमिस्थेभ्यः तामसेभ्यः अन्नाद्येतेभ्यः इपानद्वयंद॰स्वधांवाचयिष्येइत्यादि ॐ स्वधेत्यं
तं अथप्रार्थना दिव्यंतरिक्षभूमिस्थासात्विकाराजसास्तथा प्रेताश्चतामसायेन्येशांतियच्छंतुनपिंताः इति
प्रार्थना ततः त्रिपिंडीश्राद्धसांगुण्यार्थं आचार्योयतिलपूर्णताम्रपात्रंसहिरण्यदद्यात्॥ अथाशक्तादशदाना
निदद्यात् यस्यस्मृत्येतिः इतित्रिपिंडीश्राद्धविधिः अथत्रिपिंडीविधिः नारदउवाच देवदेवजगन्नाथलो
कानांहितकाम्यया और्ध्वदेहिकमाख्यातंप्रेतमोक्षस्यसाधनं नारायणबलिःख्यातःस्नानापुत्तलकोविधिः
॥विधिहीनविदग्धानांविदेशमरणेसति यस्यतंत्रंत्वयाख्यातंतथादुर्मरणेसति तथापिजंतवः केचिद्दुर्ग
तिसमुपस्थिताः स्वकुलेतुप्रजातानांपीडांकुर्वंतिदारुणां नतेषांविद्यतेस्वामिन्घृणावापिदयातथा कथ
यत्वप्रसादेनतेषांमोक्षःकथंभवेत् किंकार्यस्यकुलोद्भूतैःपुत्रैर्वापुरुषोत्तम गयांगंतुअशक्तायेतथानील
विमोक्षणे किंकुर्युःस्तेजगन्नाथश्चेतमेतत्त्वयोदितं भगवानु॰ शृणुसम्यक्प्रवक्ष्यामियत्त्वपृष्टोस्मित्वयानघ

6

प्रेतमोक्षकरं कर्म लोकानां सुखदायकं यस्य स्मरणमात्रेण प्रेतपीडा न जायते करिष्यामीति से कल्याणप्रेतमोक्षमवा
प्नुयात् यत्नकस्य विद्यारण्यातं गोपनार्थं प्रयत्नतः रहस्यं परमं ह्येतत्सर्वं सत्यं गौरवगोचरः पिंडत्रयात्मकं कर्म तत्तवस्य
मि सांप्रतं प्रेतानां तत्प्रिजननं लोकानां सुखदायकं नार्क्ष्यं उ भगवन्कोविधिस्तत्र किं दानं कोत्र कुप्यते सर्वं विस्तरतो
ब्रूहि दयाकुलं मम सोपरि भगवानु॰ आद्यो यवमयः पिंडो द्वितीयो ब्राह्मिसंभवः तृतीयस्तिलैः कार्य एवं पिंडत्रयं स्मर
त यथा हि पिष्टमभवस्तकृत्वा पितृत्वमयं स्मरेत् अज्ञातनामगोत्राणां सात्विका द्विजभेदितः एवं कृ[illegible]वगे भ्रेष्टपीडा
नयति तत्क्षणे ॥ आयुष्यं वर्धते नित्यं नात्र कार्या विचारणा न्यूनाधिकं न कर्तव्यं फलं कार्यं च सख्या[illegible]तथार्थेन कुर्वी
त सत्यं सत्यं न संशयः एतत्ते सर्वमाख्यातं यत्पृष्टो त्रिपुरान्तक कल्याणं ते सदा भूयाद्यथा स्थानं प्रज[illegible]यहं इति मूलवच
नि अन्यानि मूलवचनानि प्रयोगरूपाणि ज्ञातव्यानि ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ६

7

१९०